In de zaak:

Mannesmann Aktiengesellschaft,

gevestigd te Düsseldorf,
vertegenwoordigd door haar Raad van Beheer,
ten deze domicilie gekozen hebbende te Luxemburg-Bertrange,
ten kantore van dr. W. von Simson, advocaat te Düsseldorf,
bijgestaan door dr. W. von Simson voornoemd en door prof. dr. G. van Hecke, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel,

Verzoekster

tegen

Hoge Autoriteit van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal,

vertegenwoordigd door mr. B. van der Esch, juridisch adviseur bij de Hoge Autoriteit, als gemachtigde,
bijgestaan door dr. W. Schneider, advocaat te Frankfort,
ten deze domicilie gekozen hebbende te haren kantore, Place de Metz 2, Luxemburg,

Verweerster

gesteund door

Phoenix-Rheinrohr Aktiengesellschaft,

gevestigd te Düsseldorf,
vertegenwoordigd door E. W. Mommsen en W. Bruns,
bijgestaan door dr. H. Lietzmann, advocaat te Essen,
ten deze domicilie gekozen hebbende ten kantore van dr. A. Woopen, Rue du Fort Elisabeth 2, Luxemburg,

Interveniënte

betreffende een beroep tot nietigverklaring van een beschikking van de Hoge Autoriteit van 5 juli 1961, op 24 juli 1961 aan verzoekster betekend, houdende afwijzing van een verzoek tot vrijstelling van de vereveningsheffing voor schroot,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt:

A. M. Donner, *President,*
O. Riese, *Kamerpresident,*
L. Delvaux, Ch. L. Hammes, A. Trabucchi *(Rechter-Rapporteur), Rechters,*
Advocaat-Generaal: M. Lagrange,
Griffier: A. Van Houtte,

het volgende

ARREST

TEN AANZIEN VAN DE FEITEN

I – Conclusies van partijen

A – *HOOFDGEDING*

Overwegende dat *verzoekster* concludeert

1. tot nietigverklaring van de haar op 24 juli 1961 betekende beschikking van de Hoge Autoriteit dd. 5 juli 1961;

2. tot veroordeling van verweerster in de kosten van het geding, zelfs indien verzoekster in het ongelijk zou worden gesteld;

Overwegende dat *verweerster* concludeert tot niet-ontvankelijkverklaring, subsidiair verwerping van het ingestelde beroep, met alle rechtsgevolgen van dien, in het bijzonder ten aanzien van de kosten;

B – *INTERVENTIE*

Overwegende dat *interveniënte* concludeert

– tot verwerping van het beroep van verzoekster in de hoofdzaak, overeenkomstig de conclusie van verweerster;

– en tot veroordeling van verzoekster in de kosten van de interventie;

Overwegende dat *verzoekster in de hoofdzaak*. bij haar vroegere conclusies persisteert en bovendien concludeert

– tot veroordeling van interveniënte in de kosten van de interventie.

II – Overzicht van de feiten

Overwegende dat de feiten die aan het onderhavige geding ten grondslag liggen als volgt kunnen worden samengevat:

1. Bij de beschikkingen 22-54, 14-55, 2-57 en 16-58 had de Hoge Autoriteit een verplichte vereveningsinstelling opgericht, teneinde te verhinderen dat de schrootprijzen in de Gemeenschap zich zouden aanpassen aan de hogere prijzen van het uit derde landen ingevoerde schroot. Met de uitvoering van de prijsverevening waren het Gemeenschappelijk Bureau van Schrootverbruikers (G.B.S.V.) en het Vereveningsfonds voor ingevoerd schroot (Fonds) belast.

Op grond van deze instelling waren de in artikel 80 van het E.G.K.S.-Verdrag genoemde ondernemingen tot betaling van de vereiste bijdragen verplicht; de hoogte van de bijdragen werd berekend aan de hand van de hoeveelheid „aankoopschroot" die de afzonderlijke ondernemingen in de loop van een bepaald tijdvak verbruikten, terwijl het verbruik van „eigen omloopschroot" niet aan de heffing was onderworpen (beschikking 2-57, artikelen 3 en 4).

2. Tijdens het bestaan van de vereveningsinstelling was verzoekster als moedermaatschappij belast met de leiding van een zeker aantal ondernemingen, die zich bezig hielden met de produktie op het gebied van kolen en staal, en die haar over het algemeen voor 100%, in enkele gevallen voor meer dan 95% toebehoorden.

Aan het eind van het jaar 1958 werden de volgende ondernemingen door omzetting in één enkele rechtspersoon met verzoekster verenigd:

Mannesmann-Hüttenwerke A.G.
Mannesmannröhren-Werke A.G.
Gewerkschaft Mannesmann
Mannesmann-Rohstoffwerke G.m.b.H.
Hahnsche Werke Actiengesellschaft
Essener Steinkohlenbergwerke A.G.

Deze fusie kwam tot stand ingevolge de Duitse wet van 12 november 1956 über die Umwandlung von Kapitalgesellschaften und bergrechtlichen Gewerkschaften. De vier eerstgenoemde ondernemingen behoorden reeds voor de fusie tot de zeven dochterondernemingen van verzoekster, terwijl Hahnsche Werke A.G. en Essener Steinkohlenbergwerke A.G. tijdens de reorganisatie werden opgenomen.

3. Inmiddels had verzoekster het begrip „eigen omloopschroot" uitgelegd als „schroot dat niet door koop was verkregen" en dientengevolge al het van haar dochterondernemingen afkomstige schroot geboekt als „eigen omloopschroot".

In de zaak 23-58 had verzoekster in de onderhavige procedure te zamen met andere, op dezelfde wijze samengestelde ondernemingen de brief van de Hoge Autoriteit van 18 december 1957 (Publikatieblad van de E.G.K.S. dd. 1 februari 1958) bestreden; in antwoord op een vraag van het G.B.S.V., of concernschroot al dan niet als „eigen omloopschroot" diende te worden beschouwd, bevestigde de Hoge Autoriteit in deze brief, dat naar de heersende opvatting het begrip „eigen omloopschroot" op het rechtsbegrip „eigendom" berustte. Het

Hof verklaarde deze vordering niet-ontvankelijk, daar de bestreden brief geen beschikking vormde in de zin van het Verdrag.

4. In een brief aan het G.B.S.V. van 11 juni 1958 had verzoekster zich op het standpunt gesteld, dat het schroot uit de fabrieken van de ondernemingen, die destijds met verzoekster als moedermaatschappij verbonden waren, als „eigen omloopschroot" diende te worden beschouwd en had zij verzocht, dit schroot van de vereveningsheffing vrij te stellen.

Bij beschikking van 5 juli 1961, waartegen verzoekster zich met het onderhavige beroep richt, wees de Hoge Autoriteit dit verzoek af.

III – Middelen en argumenten van partijen

Overwegende dat de middelen en argumenten van partijen als volgt kunnen worden samengevat:

A – *TEN AANZIEN VAN DE ONTVANKELIJKHEID*

De ontvankelijkheid van het beroep en van het verzoek tot interventie is niet uitdrukkelijk bestreden.

B – *TEN PRINCIPALE*

1. *Voorafgaande opmerkingen*

a) Verzoekster heeft twijfel geuit aan de juiste betekenis van de bestreden beschikking. Zij werpt de vraag op of de Hoge Autoriteit het verzoek om vrijstelling uitsluitend daarom heeft willen afwijzen, omdat zij volgens de rechtspraak van het Hof niet bevoegd is, vrijstellingen van de vereveningsheffing te verlenen, dan wel of zij daarmede heeft willen bevestigen dat verzoekster principieel aan de heffing is onderworpen. Zij gelooft namelijk dat de brief van de Secretaris-Generaal van de Hoge Autoriteit dd. 21 juli 1961 in strijd is met deze opvatting, aangezien in deze brief alleen de afwijzing van het verzoek om vrijstelling als voorwerp van de bestreden beschikking wordt aangemerkt; bij het instellen van haar beroep is verzoekster van deze veronderstelling uitgegaan.

b) Tegen de door haar bestreden individuele beschikking voert verzoekster de middelen schending van het Verdrag of van een van de uitvoeringsvoorschriften van het Verdrag, schending van wezenlijke vormvoorschriften en onbevoegdheid aan.

Subsidiair bestrijdt zij de basisbeschikkingen 22-54, 14-55 en 2-57 met de exceptie van onwettigheid wegens schending van de artikelen 4 sub b en 3 van het Verdrag.

2. *Schending van het Verdrag*

a) Verzoekster als onderneming tijdens de prijsverevening

Verzoekster stelt, dat zij tijdens de prijsverevening en nog voordat haar belangrijkste dochterondernemingen tot één enkele rechtspersoon werden verenigd, met deze dochterondernemingen een enkele onderneming vormde in de zin van artikel 80 van het E.G.K.S.-Verdrag.

Het door het Hof in de gevoegde zaken 42 en 49-59 aanvaarde beginsel dat „niet mag worden aangenomen, dat twee gescheiden en afzonderlijke bedrijven in de zin van het Verdrag één enkele onderneming kunnen vormen" is naar de mening van verzoekster alleen dan van kracht, indien de beide betrokken ondernemingen reeds zelf een onderneming zijn in de zin van het Verdrag. Wil een rechtspersoon, die zich op het gebied van kolen en staal met de produktie bezig houdt, een onderneming kunnen vormen, dan moet deze de belangrijkste eigenschappen van een onderneming bezitten; in het bijzonder dient de leiding van de onderneming bij hem te berusten, evenals het commerciële beleid en het ondernemersrisico. Wel valt gewoonlijk de eigenschap van onderneming samen van die van producent, doch in gevallen, waarin de leiding van de onderneming en de produktie in handen zijn van verschillende rechtspersonen, kan het begrip onderneming in de zin van het Verdrag alleen dan worden geacht te zijn verwerkelijkt, indien de produktie en de eigenschappen die het begrip onderneming kenmerken in het kader van de organisatorische hiërarchie voor het eerst in een hand

zijn verenigd. In dit verband verklaart verzoekster, dat het Verdrag zich op verschillende plaatsen (artikelen 47, 54, 60, 65, 66) richt tot de ondernemingen in hun hoedanigheid van de eenheden die verantwoordelijk zijn voor de produktieprogramma's, de investeringen, het prijsbeleid en de commerciële politiek. Indien de eigenschap van onderneming zou worden beperkt tot enkel de produktie, dan zouden de werkelijk belangrijke en verantwoordelijke ondernemingen niet aan de overheidsmacht van de Hoge Autoriteit zijn onderworpen.

Uitgaande van bovenstaande argumenten stelt verzoekster dat, daar de dochtermaatschappijen niet zelf als ondernemingen kunnen worden beschouwd, de eigenschap van onderneming moet worden toegekend aan verzoekster, die zich door middel van haar dochterondernemingen bezig houdt met de produktie op het gebied van kolen en staal. Dientengevolge is het schroot dat in de ondernemingen die met verzoekster zijn verbonden afvalt als eigen omloopschroot van verzoekster te beschouwen.

Ter ondersteuning van haar standpunt wijst verzoekster op een reeks beschikkingen die de Hoge Autoriteit op grond van artikel 66 tot haar heeft gericht en waarin verweerster schijnt toe te geven, dat verzoekster de eigenschap bezit van een onderneming in de ijzer- en staalindustrie. Bovendien heeft de Hoge Autoriteit in de zaak 23-58 de eigenschap van onderneming van de moedermaatschappijen die de procedure hadden aangespannen — onder wie ook Mannesmann — niet betwist. Ten slotte legt verzoekster er de nadruk op, dat de Hoge Autoriteit leningen — die volgens het Verdrag alleen aan „ondernemingen" in de zin van artikel 80 mogen worden verstrekt — heeft toegestaan aan de „Chabonnages de France", welke de Hoge Autoriteit in haar zevende Algemeen Verslag uitdrukkelijk als „onderneming" aanduidt, hoewel deze zich niet rechtstreeks met de produktie bezig houdt en zich beperkt tot het voeren van de directie van de juridisch zelfstandige kolenmijnen. De bestreden beschikking moet derhalve ook worden nietigverklaard, omdat het daaraan ten grondslag liggende begrip onderneming duidelijk in tegenspraak is met het vroegere gedrag van de Hoge Autoriteit tegenover verzoekster, hetgeen in strijd is met de beginselen van behoorlijk bestuur.

Verzoekster wijst ook op de rechtspraak van het Hof in de zaak 23-58, waarin Mannesmann en andere soortgelijke ondernemingen als procespartij zijn toegelaten; dit had het Hof niet kunnen doen, indien het hen niet als ondernemingen in de zin van het Verdrag had beschouwd.

Voorts stelt verzoekster, dat volgens de Duitse fiscale wetgeving de in de vorm van een „Organschaftsverhältnis" met de moedermaatschappij verbonden dochterondernemingen te zamen worden geacht uit financieel, economisch en organisatorisch oogpunt een enkele onderneming te vormen (beschikking van de Bondsminister van Financiën van 21 maart 1958).

Verweerster verklaart in de eerste plaats, dat in het licht van de rechtspraak van het Hof het begrip onderneming niet meer op de voorgrond staat voor de beantwoording van de vraag, welk schroot heffingplichtig is. Volgens de basisbeschikkingen over de schrootverevening heeft de heffingplicht principieel betrekking op het door de afzonderlijke schrootverbuikers gekochte schroot. Het Hof heeft reeds beslist dat ook schroot, dat een juridisch zelfstandige onderneming die tot een concern behoort betrekt van een andere juridisch zelfstandige onderneming die tot hetzelfde concern behoort, aankoopschroot en derhalve heffingplichtig is.

Verweerster stelt vervolgens, dat de reeds met verzoekster verbonden ondernemingen ondanks de concerncontracten naar buiten en tegenover derden over een aanzienlijke mate van autonomie beschikken, daar ze op eigen naam handelen en ook aansprakelijk zijn voor alle verbintenissen welke de bedrijfsvoering met zich brengt. Voorts worden de leidende instanties van de dochterondernemingen ook dan niet uitgeschakeld, indien algemene vragen volgens gelijke beginselen worden behandeld of indien een bepaalde sector van het bedrijf uitsluitend in handen is van de moederonderneming.

Het door verzoekster voorgestane begrip onderneming voert overigens met het oog op de binnen de Gemeenschap in talloze variaties bestaande ondernemingsvormen tot onoplosbare moeilijkheden. Om een praktisch bruikbaar en rechtvaardig criterium te verkrijgen, moet de uiterlijke rechtsvorm als uitgangspunt dienen. Het nadeel dat naar de mening van verzoekster is gelegen in de omstandigheid,

dat de moedermaatschappijen niet aan de overheidsmacht van de Hoge Autoriteit zouden zijn onderworpen, heeft geen praktische betekenis: indien de moedermaatschappijen hun dochterondernemingen zouden aandrijven tot schending van het Verdrag, zou de Hoge Autoriteit over voldoende dwangmiddelen beschikken om hen te dwingen zich volgens de regels van het Verdrag te gedragen.

De tot dusverre door de Hoge Autoriteit gevolgde gedragslijn leidt niet tot conclusies die hiermede in strijd zijn. Verzoekster ontkent, dat zij willekeurig nu het ene, dan het andere begrip onderneming heeft gevolgd. De beschikkingen betreffende het schroot zijn eerder afgekondigd dan de goedkeuring van de fusie, waarop verzoekster zich beroept. Uit deze beschikkingen blijkt duidelijk, dat de heffingplicht de afzonderlijke schrootverbruikende ondernemingen betrof. Met betrekking tot de verleende goedkeuring van dispensatie merkt verweerster op, dat volgens artikel 66 concentraties reeds dan de goedkeuring van de Hoge Autoriteit behoeven, indien slechts één van de deelnemende ondernemingen onder artikel 80 valt. Daarom zijn ook de ondernemingen buiten de E.G.K.S. verplicht, goedkeuring van de Hoge Autoriteit te vragen alvorens een E.G.K.S.-onderneming te verwerven. Ook het verstrekken van leningen aan de „Charbonnages de France" betekent niet, dat de Hoge Autoriteit deze organisatie als een onderneming van de Gemeenschap beschouwt; deze leningen zijn namelijk verstrekt ten gunste van met name aangeduide mijnbouwondernemingen. Indien voorts verweerster geen bezwaar heeft gemaakt tegen de ontvankelijkheid van verzoekster in de zaak 23-58, dan is dit niet omdat zij de betrokken moedermaatschappijen in deze zaak als ondernemingen in de zin van het Verdrag beschouwde, doch veeleer omdat zij hun mening met betrekking tot het probleem van de schrootverevening wenste te horen. Ook het Hof behoefde niet op dit aspect in te gaan, daar het beroep reeds op andere gronden niet-ontvankelijk was.

b) *De situatie van verzoekster niet te vergelijken met die van de zogenaamde „concerns"*

Onder verwijzing naar de arresten van het Hof in de zaken 32 en 33-58 en 42 en 49-59, waarbij is bevestigd dat de vrijstelling van concernschroot niet geoorloofd is, stelt *verzoekster* dat dit beginsel

wegens de verschillen tussen haar geval en de in deze beschikking behandelde gevallen niet op haar kan worden toegepast, en wel op de volgende gronden:

1) De leiding, het handelsbeleid en het ondernemersrisico bleven volledig bij verzoekster berusten.

2) Verzoekster was in staat, de afzonderlijke, juridisch onafhankelijke ondernemingen door eenzijdige beslissingen en zonder hen te raadplegen in te lijven.

In de tot dusver door het Hof besliste zaken heeft zich daarentegen nog nimmer het geval voorgedaan, dat een moedermaatschappij haar dochterondernemingen door een eenzijdige handeling kon inlijven, zonder deze vooraf te raadplegen. De grenzen van de rechtspersoon liepen gelijk met de door de afzonderlijke eigenaars getrokken organische grenzen.

Hierop antwoordt *verweerster,* dat de door het Hof aanvaarde beginselen ten aanzien van de schrootverevening en in het bijzonder over de ontoelaatbaarheid van de vrijstelling van concernschroot wèl op het geval van verzoekster kunnen worden toegepast. In dit verband wijst zij op de conclusie van de Advocaat-Generaal in de zaken 32 en 33-58, waarin deze verklaarde dat hier dezelfde vragen aan de orde werden gesteld, welke zich ook hadden voorgedaan bij het onderzoek van de zaken 20 tot 23-58, die tevoren aanhangig waren gemaakt door ondernemingen die deel uitmaakten van Duitse concerns, waartoe ook verzoekster behoorde. De Advocaat-Generaal verdedigde ook hier zijn opvatting van het begrip eigen omloopschroot, die hij reeds in de Duitse zaken tot uitdrukking had gebracht; in zijn arrest over de Franse beroepen volgde het Hof zijn Advocaat-Generaal. Verweerster legt de nadruk op het feit, dat het Hof met volledige kennis van zaken in de Duitse beroepen heel algemeen de grondbeginselen heeft geformuleerd, waaruit volgt dat het concernschroot aan de heffing is onderworpen.

c) *Het middel discriminatie*

aa) *Vergelijkbaarheid van de situatie van verzoekster met enige harer van betaling van de prijsverevening vrijgestelde concurrenten*

Onder verwijzing naar het algemene beginsel van non-discriminatie, dat het Hof aan de artikelen 2, 3 sub b, 4 sub b, 60 en 67 van het Verdrag heeft ontleend, stelt *verzoekster* dat uit de rechtspraak van het Hof blijkt, dat de Hoge Autoriteit voor de vrijstelling van de vereveningsheffing slechts een zodanig criterium mocht kiezen, dat met elkander concurrerende ondernemingen, wier produktievoorwaarden vergelijkbaar waren, op gelijke wijze konden worden belast. Verzoekster wijst op de rechtstreekse overeenkomst in de produktievoorwaarden tussen haar en Phoenix-Rheinrohr A.G. en op de verschillen in behandeling, die bij een vergelijking met Phoenix-Rheinrohr als gevolg van het door de Hoge Autoriteit gekozen criterium in haar nadeel zijn gebleken: zij berekent dit verschil voor een periode van viereneenhalf jaar op 10 miljoen dollar, wat overeenkomt met een extra bedrag van 5 DM voor elke geproduceerde ton staal of van bijna 8 DM voor elke geproduceerde ton walserijprodukten. Deze verschillen in behandeling, die voor de concurrentiepositie van verzoekster zeer ernstige gevolgen hebben, zijn uitsluitend te wijten aan het verschil tussen de rechtsvormen van verzoekster en Phoenix-Rheinrohr A.G., die haar bedrijven in één enkele rechtspersoon heeft ondergebracht en daardoor is vrijgesteld van de betaling van de vereveningsbijdrage voor het in een van haar fabrieken vrijkomende en in een andere fabriek opnieuw verbruikte schroot.

Een dergelijk resultaat is in strijd met de arresten van het Hof in de zaken 32, 33-58 en 42-58, waarin het bestaan van verschillen in behandeling wordt onderworpen aan de voorwaarde, dat daarbij de verschillende omstandigheden van de betrokkenen in aanmerking worden genomen; verschillende regelingen zijn daarom alleen dan geoorloofd, indien de verschillen tussen de betrokken ondernemingen voortvloeien uit verschillen in de produktievoorwaarden en niet uit verschillen in de „juridische, administratieve of financiële structuur" der concerns.

Verzoekster gaat uit van de opvatting, dat het in artikel 4 van het E.G.K.S.-Verdrag neergelegde discriminatieverbod niet alleen geldt voor ondernemingen in de zin van artikel 80, doch geheel in het algemeen voor alle producenten, kopers en verbruikers van kolen en staal; dit is voldoende om het verweer, dat de Hoge Autoriteit tegen de ontvankelijkheid van het middel discriminatie heeft gevoerd, te ontzenuwen. In dit verband stelt verzoekster dat het verweerster weliswaar vrijstond, de inning van heffingen naar goeddunken te beperken, doch dat zij verplicht was, gelijksoortige economische eenheden onafhankelijk van hun rechtsvorm op gelijke wijze te behandelen.

De rechtsvorm is geenszins beslissend voor de mate van concentratie. Bij gecentraliseerde organisaties kunnen namelijk de economische, technische, persoonlijke en organisatorische betrekkingen tussen ondernemingen, die verschillende rechtspersonen vormen, nauwer zijn dan tussen die welke in één enkele rechtspersoon zijn samengevat. Overigens legt verzoekster er de nadruk op, dat haar traditionele wijze van produktie geen wijzigingen onderging toen zij na de tweede wereldoorlog was gedwongen, haar tot dusver in de vorm van een enkele rechtspersoon gevoerde onderneming in verschillende rechtspersonen te splitsen, en vervolgens ook nog gelijk is gebleven, toen zij haar verschillende dochterondernemingen opnieuw onder haar naam in één enkele rechtspersoon samenvatte.

Verzoekster legt er de nadruk op, dat zij haar rechtsvorm niet zelf heeft gekozen, doch hiertoe ingevolge de decentralisatie en reorganisatie van de Duitse ijzer- en staalindustrie na de oorlog praktisch is gedwongen, en dat zij hiervan ook geen voordelen verwachtte. De vermoedens van verweerster hieromtrent zijn objectief onjuist. Dit blijkt reeds uit het feit, dat verzoekster terstond na de uitvaardiging van het „Umwandlungssteuergesetz" van 11 oktober 1957 haar belangrijkste dochtermaatschappijen onder haar naam heeft verenigd. Verzoekster behield haar juridische structuur, omdat zij geen aanleiding zag deze te wijzigen. Tot het jaar 1957 heeft zij het schrootafval uit haar buizenfabrieken onbetwist als eigen omloopschroot beschouwd.

Voorts is het weliswaar juist, dat het Hof als onvermijdelijk en derhalve als geoorloofd heeft beschouwd dat een administratieve handeling verschillende rechtsgevolgen heeft, doch men mag niet uit het oog verliezen, dat het Hof in de zaak 15-57 ook heeft beslist, dat de Hoge Autoriteit de belangen van derden slechts „na zorgvuldig de verschillende in het geding zijnde belangen tegen elkander te hebben afgewogen" mag schenden, met dien verstande dat zij „voor zover mogelijk de schade, welke haar optreden voorzienbaar aan derden toe zou kunnen brengen, dient te beperken". In de zaak 14-59 heeft het Hof bovendien beslist, dat een maatregel van de Hoge Autoriteit de concurrentieverhoudingen van de betrokkenen niet in grotere mate mag aantasten dan noodzakelijk zou blijken bij een grondig onderzoek van de betrokken belangen en ze in geen geval in belangrijke mate mag aantasten.

Indien het in de bedoeling van de Hoge Autoriteit lag, de door hun deelneming aan de schrootmarkt bevoordeelde ondernemingen aan de heffing te onderwerpen, dan had zij, gezien de binnen de ijzer- en staalindustrie van de Gemeenschap heersende omstandigheden, het eigen omloopschroot van iedere economische eenheid moeten vrijstellen. Indien het daarentegen in haar bedoeling lag het gebruik van schroot als zodanig te belasten, dan had zij moeten verklaren dat het schroot in alle produktiestadia, behalve misschien in de staalfabrieken zelf, belastbaar was. Door zich te baseren op het criterium van de rechtspersoon gaat de Hoge Autoriteit aan de economische werkelijkheid voorbij en komt zij aldus tot een discriminatoir resultaat. Bij het geven van de beschikking 26-55 over de „ruw-ijzerpremie" was het de Hoge Autoriteit overigens zelf duidelijk, dat een onderscheiding naar de rechtsvorm geen bevredigende oplossing vormde, daar in deze beschikking voor de berekening van de premie wordt uitgegaan van het begrip fabriek.

Buiten de reeds door verzoekster vermelde discriminaties tussen haar en gelijksoortige ondernemingen heeft het door de Hoge Autoriteit gekozen formele kenmerk tot gevolg, dat ook schroot dat vrijkomt bij een bewerking die niet als staalproduktie is op te vatten, als eigen omloopschroot wordt beschouwd, indien de fabriek waarin het schroot ter beschikking komt, door dezelfde rechtspersoon wordt

beheerd, in wiens handen zich ook de staalfabriek bevindt die het schroot verbruikt (voorbeeld: Renault, Fiat). Een dergelijke vrijstelling is in strijd met het arrest van het Hof in de zaken 32 en 33-58, volgens hetwelk de mogelijkheid van vrijstelling alleen geldt voor het eigen omloopschroot dat „opnieuw in de produktiecyclus" van staal wordt opgenomen.

Anderzijds voert dit criterium tot een belasting van het schroot dat afvalt in warmwalserijen eerste verhitting, indien deze ter wille van het rationele gebruik van warmte technisch samenwerken met de staalfabriek, vanwaar het staal afkomstig is en waar het schroot weer wordt gebruikt, indien staalfabriek en walserij twee rechtspersonen vormen, ook al zijn zij door een kapitaaldeelname ad 100% met elkaar verbonden.

Verweerster bestrijdt in de eerste plaats de ontvankelijkheid van deze grief. Zij stelt dat gedurende het bestaan van de vereveningsinstelling niet de agerende moedermaatschappij, doch de dochterondernemingen, die staalproducent zijn, de heffing verschuldigd waren. Slechts de positie van laatstgenoemden kan derhalve in aanmerking komen voor de beoordeling van de vraag, of al dan niet sprake is van discriminatie. Daar verzoekster niet heeft geklaagd over discriminatie ten opzichte van de dochterondernemingen, kan het Hof deze vraag niet onderzoeken.

Ten aanzien van de gegrondheid van deze grief verklaart verweerster, dat de gevolgen waarover verzoekster zich beklaagt niet zijn te wijten aan beschikkingen van de Hoge Autoriteit, doch aan de beslissingen van verzoekster zelf uit de tijd voor het inwerkingtreden van de gemeenschappelijke markt, waardoor zij in aansluiting aan de door de Geallieerden afgekondigde deconcentratiemaatregelen trachtte, de structuur van haar concern te behouden. Overigens had verzoekster de juridische eenheid reeds voor 1958 kunnen herstellen; indien zij dit niet heeft gedaan, dan berust dit ongetwijfeld daarop, dat zij op gewichtige gronden — zoals bij voorbeeld taxatieproblemen, kosten met omzetting verbonden — er de voorkeur aan gaf, de concernvorm te handhaven. Op verzoekster kan dan ook de overweging van het Hof worden toegepast, dat bij de keuze van een bepaalde rechtsvorm — hier de vrijwillige handhaving van de concernstruc-

tuur – de belanghebbende partijen niet kunnen eisen dat, telkens wanneer de toepassing voor hen nadelig kan zijn, deze rechtsvorm niet in aanmerking zal worden genomen.

Verweerster meent dat voor de vraag, welk schroot heffingplichtig is, het zowel door het Hof als ook door de Hoge Autoriteit aanvaarde kenmerk van de rechtspersoon een duidelijke en objectieve grondslag biedt, met gevolg dat alle schrootverbruikende ondernemingen juridisch gelijk worden behandeld. Dientengevolge zou de vrijstelling van het onderhavige schroot een discriminatie vormen ten opzichte van de ondernemingen die in de vorm van één enkele rechtspersoon optreden.

Interveniënte merkt hierbij op, dat het criterium van de juridische eenheid op dat van de economische eenheid voor heeft, dat het duidelijk en bepaald is, terwijl bij het gebruik van economische begrippen het gevaar bestaat dat verwarring optreedt en dat andere ondernemingen op ontoelaatbare wijze slachtoffer worden van discriminaties.

Naar het oordeel van *verweerster* mag het beginsel van de gelijke behandeling niet op de spits worden gedreven, doch dient men er zich bij neer te leggen dat, zoals het Hof reeds heeft beslist, een juist en objectief criterium tot verschillende resultaten leidt, daar anders een intelligent en dynamisch beleid niet is te verwezenlijken. Een dergelijke ongelijkheid kan niet als een inbreuk op het gelijkheidsbeginsel worden beschouwd (Jur. IV, blz. 197-198, V, blz. 486, 515-517). De overweging van het Hof, dat een maatregel van de Hoge Autoriteit niet tot gevolg mag hebben dat de produktiekosten voor staal afhankelijk zijn van de juridische, administratieve of financiële structuur der concerns houdt niet in, dat de vrijstelling van eigen omloopschroot in strijd is met het Verdrag en dat met duidelijk afgebakende verschillen, die daaruit voortvloeien dat niet alle ondernemingen in gelijke mate over eigen, verwerkende produktiemiddelen beschikken, geen rekening mag worden gehouden. Het Hof is in tegendeel gekant tegen een volledig onduidelijke en vage afbakening op grond van de juridische, administratieve of financiële structuur der industriële concerns.

Op de tegenwerping van verzoekster, dat niet is bewezen dat haar positie afwijkt van haar concurrenten die één enkele rechtspersoon vormen, antwoordt verweerster dat de bewijslast hiervoor bij verzoekster berust, daar deze zich op discriminatie beroept.

Zij meent, dat indien het discriminatieverbod op een algemene maatregel van de Hoge Autoriteit wordt toegepast, dit betekent dat de maatregel vrij van willekeur moet zijn en de concurrentieverhoudingen geen afbreuk mag doen. Het door de Hoge Autoriteit toegepaste criterium van de rechtspersoon is niet willekeurig gekozen, daar willekeur betekent dat wordt gehandeld op grond van motieven die met de betrokken kwestie niet van doen hebben; verzoekster heeft echter nooit iets dergelijks beweerd. Dit criterium leidt ook niet tot vervalsing van de concurrentie, daar – zoals het Hof in de zaak 14-59 heeft gesteld – een concurrentieverstoring alleen dan kan worden aangenomen, indien de concurrentiepositie van verzoekster feitelijk is achteruitgegaan. Dit schijnt in casu echter niet het geval te zijn, daar bij een vergelijking tussen verschillende aan de balans van het Mannesmann-concern ontleende getallen enerzijds en de overeenkomstige getallen van Phoenix-Rheinrohr anderzijds, die alle betrekking hebben op de periode van de schootverevening, blijkt, dat Mannesmann zich in een bijzonder gunstige positie bevindt; het moet derhalve uitgesloten worden geacht, dat het concurrentievermogen van verzoekster sterk zou zijn aangetast.

Tegenover de door verzoekster aangevoerde getallen, aan de hand waarvan zij bezwaar maakt tegen het feit dat zij anders is behandeld dan Phoenix-Rheinrohr, stelt verweerster vast, dat verzoekster de als gezamenlijk schrootverbruik aangegeven hoeveelheid van 4,5 miljoen ton alleen kan hebben bereikt door de van de Hahnsche Werke A.G. afkomstige hoeveelheden mee te tellen, waardoor alle berekeningen zijn vervalst, daar de genoemde onderneming ten tijde van het bestaan van het vereveningsfonds niet tot het Mannesmann-concern behoorde.

Interveniënte wijst er in de eerste plaats op, dat reeds op grond van het verschil in juridische structuur tussen haar en verzoekster gedurende de bedoelde periode een essentiale voor discriminatie

ontbreekt. Zelfs in economisch opzicht bevindt zij zich niet in een met verzoekster vergelijkbare positie. De belangrijkste verschillen tussen haar technische en economische organisatie en die van verzoekster zijn vooral de volgende: verzoekster maakt in grotere mate gebruik van eigen kolen, bezit grotere hoeveelheden halffabrikaten die in het eigen concern een verdere bewerking ondergaan, waardoor zij hogere winsten kan behalen, zij neemt in grotere mate deel aan de bewerking buiten de buizenproduktie, waardoor zij bij de afzet van haar staalprodukten in geringere mate aan conjunctuurfluctuaties is blootgesteld, en ten slotte bezit het Mannesmann-concern een groter handelsnet.

Verzoekster antwoordt hierop, dat de vier door de interveniënte aangevoerde argumenten irrelevant zijn, daar zij met geen daarvan het bewijs levert, dat voor het van schrootverbruik afhankelijke deel van de produktie verschil bestaat tussen haar en verzoekster. Zij beroept zich op het door het Hof in de zaken 32 en 33-58 gebruikte begrip produktiecyclus en stelt, dat dit begrip alleen het schroot omvat dat afvalt bij de produktie of verwerking van ruwijzer of ruwstaal dat opnieuw bij de produktie wordt gebruikt. Niet een van de door interveniënte genoemde verschillen heeft ook maar in het minst betrekking op hetgeen binnen de cyclus geschiedt. Integendeel, door te wijzen op de beweerde voordelen, die voor verzoekster voortvloeien uit de samenwerking binnen haar concern, onderstreept zij slechts het feit, dat deze verschillende delen van het concern geïntegreerde onderdelen van een economische eenheid vormen die op de planning van de gehele onderneming zijn afgesteld en de rationaliteit daarvan bepalen. Verzoekster verklaart voorts, dat zelfs indien de door interveniënte aangevoerde economische verschillen niet bestonden, deze laatste als zelfstandige rechtspersoon van de heffing vrijgesteld zou blijven, terwijl verzoekster zou worden belast. Dit bewijst opnieuw, dat de genoemde verschillen zonder betekenis zijn.

bb) *Het criterium produktiviteit*

Met een beroep op het arrest in de zaken 32 en 33-58, waarin het Hof de vrijstelling van eigen omloopschroot motiveert met het begrip produktiviteit van de onderneming, daar deze door het verbruik van

eigen schroot wordt verhoogd, komt *verzoekster* tot de conclusie, dat als criterium bij de keus tussen heffingplicht en vrijstelling rekening moet worden gehouden met afwijkende produktievoorwaarden en concrete produktiviteitsfactoren. In de tot dusver besliste gevallen viel het criterium van de rechtspersoon steeds samen met de begrippen produktiviteit en gemeenschappelijke berekening – daarom was het mogelijk, dat het hernieuwde verbruik van het door de rechtspersoon van elders betrokken schroot niet tot gevolg had dat zijn produktiviteit werd verhoogd, zoals het Hof in de zaken 32, 33 en 42-58 heeft gesteld – doch bij verzoekster liggen de omstandigheden principieel anders. Ondanks de juridische zelfstandigheid was haar rentabiliteit namelijk niet afhankelijk van de vraag of de produktie van elk van haar dochterondernemingen afzonderlijk rendabel was geweest, daar verzoekster in staat was van de zogenaamde gemengde berekeningswijze gebruik te maken. Dit betekent dat zij verliezen in haar buizenfabrieken accepteerde, indien deze werden gecompenseerd door winsten op het tot buizen verwerkte staal in de staalfabriek, bij voorbeeld door teruglevering van het schroot dat bij de produktie van de buizen afviel. Daarom kan niet worden gesteld, dat bij haar het vernieuwde verbruik van schroot tot geen verhoging van produktiviteit heeft geleid, alleen omdat zij uit juridisch oogpunt geen eenheid vormde. Dit zou in strijd zijn met het door het Hof bevestigde beginsel, dat wijzigingen in de juridische structuur van een concern geen typerend element van de produktiviteit vormen.

Daarentegen verklaart *verweerster*, dat het criterium produktiviteit voor de keus tussen onderwerping aan de heffing of vrijstelling slechts op één enkele rechtspersoon toepassing kan vinden.

cc) *De doeleinden van de vereveningsinstelling en de maatregelen van de Hoge Autoriteit*

Zelfs indien wordt toegegeven dat volgens de algemene doeleinden en beginselen van de vereveningsinstelling de vrijstelling van eigen omloopschroot een uitzondering vormt op de regel, dat alle schrootverbruikers als zodanig tot betaling van vereveningsbijdragen zijn verplicht, dan is dit nog niet in overeenstemming met het feitelijke resultaat van het onderscheid dat de Hoge Autoriteit heeft toegepast,

daar uit de getallen die de Hoge Autoriteit in het tweede Algemeen Verslag over de werkzaamheden van de Gemeenschap heeft genoemd blijkt, dat de vrijstelling van het eigen omloopschroot het grootste deel van het totale verbruik omvatte. De Hoge Autoriteit verklaarde, dat de heffing alleen op het via de handel betrokken aankoopschroot is geheven, dat wil dus zeggen op het schroot dat op de markt werd gekocht. Zelfs nadat de Hoge Autoriteit het tevoren geldende vrijwillige systeem had vervangen door haar beschikking 22-54, liet zij duidelijk blijken, dat voor de afbakening tussen aan de heffing onderworpen en vrijgesteld schroot werd gedacht aan een onveranderde voortzetting van de tot die tijd geldende regeling. Intussen heeft het Hof beslist, dat niet de deelneming aan de schrootverevening doch het schrootverbruik als zodanig met „de doeleinden en grondbeginselen van de vereveningsinstelling" in overeenstemming is. De door de Hoge Autoriteit hieruit getrokken conclusie, dat al het schroot dat buiten de schrootverbruikende rechtspersoon afvalt aan de heffing is onderworpen, heeft de basis van de schrootverevening in wezen niet belangrijk verbreed, zodat het merendeel van de verbruikers ook in het vervolg van de heffing bleef vrijgesteld.

Verweerster antwoordt hierop, dat de bewering van verzoekster, dat ten tijde van de vrijwillige verevening de heffing alleen werd gelegd op het via de handel betrokken aankoopschroot, niet juist is, zoals blijkt uit het tweede Algemeen Verslag over de werkzaamheden van de Gemeenschap (blz. 113). Daar wordt gezegd, dat de vereveningsheffing ook rust op „een zekere hoeveelheid schroot, welke van de verbruikers zelve afkomstig is". Daarna is bij de instelling van het verplichte fonds uitdrukkelijk afgezien van het belasten van eigen omloopschroot; hierdoor wordt ten overvloede bewezen, dat de oprichters van de vereveningsinstelling geenszins de bedoeling hadden, nog verder te gaan.

d) Vrijstelling van verzoekster of onderwerping van haar concurrenten aan de heffing

Verzoekster stelt opnieuw dat de door het Hof aanvaarde beginselen, met name het verbod van de vrijstelling van concernschroot en de verbinding van het criterium produktiviteit met het begrip rechts-

persoon, gezien de reeds genoemde verschillen tussen haar eigen geval en de tot dusver door het Hof besliste gevallen, zich geenszins verzetten tegen een vrijstelling van het litigieuze schroot. Mocht het Hof evenwel van oordeel zijn dat het litigieuze schroot niet kan worden vrijgesteld, dan is discriminatie alleen te vermijden, indien ook de concurrenten van verzoekster aan de heffing worden onderworpen.

Zij wijst in dit verband op het arrest van het Hof in de zaken 32 en 33-58, waarin volgens haar de mogelijkheid is aangeduid, dat, indien de produktievoorwaarden zulks vereisen, bij wijze van uitzondering voor het verlenen van vrijstelling niet wordt uitgegaan van de rechtspersoon.

Verzoekster beweert dat het Hof tot dusver nog geen gelegenheid heeft gehad zich uit te spreken over de vraag, of de vrijstelling voor eigen omloopschroot binnen een bepaalde rechtspersoon rechtsgeldig is, en beroept zich dan op het door het Hof gevestigde beginsel, dat het begrip koop ruim moet worden uitgelegd, alsmede op de omstandigheid, dat dit begrip reeds tot „soortgelijke contracten" is uitgebreid. Hieruit trekt zij de conclusie, dat „mogelijkerwijs bij de ontwikkeling van deze gedachte ook de leveranties van de ene fabriek aan de andere in het kader van dezelfde rechtspersoon als een soortgelijk contract kunnen worden beschouwd".

Mocht het Hof evenwel van mening zijn dat de basisbeschikkingen 22-54, 14-55 en 2-57 een dergelijke interpretatie niet toelaten of althans niet toestaan, dat alle schrootverbruikers gelijkelijk worden belast, dan zijn, aldus verzoekster, deze beschikkingen zelf wegens discriminatie in strijd met het Verdrag, zodat de bestreden beschikking, die daarop is gebaseerd, behoort te worden nietigverklaard.

Hierop antwoordt *verweerster* dat het Hof wèl reeds heeft beslist over de vrijstelling binnen een bepaalde rechtspersoon en dat de beslissingen van het Hof duidelijk hebben gemaakt, dat het schroot dat binnen dezelfde rechtspersoon afvalt eigen omloopschroot in de zin van de schrootverevening is.

3. *Schending van wezenlijke vormvoorschriften en onbevoegdheid*

Verzoekster stelt, dat de Raad van Ministers bij de goedkeuring van de basisbeschikkingen er slechts van kon uitgaan, dat het begrip „onderneming" diende te worden opgevat zoals de Hoge Autoriteit tot dusver had gedaan, namelijk met inbegrip van de moedermaatschappijen, tot wie ook verzoekster ten tijde van de vereveningsinstelling behoorde. Indien de Hoge Autoriteit bij het geven van de basisbeschikkingen van dit begrip onderneming had willen afwijken, dan had zij dit duidelijk tot uitdrukking moeten brengen. Daar zij dit niet heeft gedaan, ontbeert de nieuwe interpretatie de vereiste eenstemmige goedkeuring van de Raad van Ministers. Volgens deze interpretatie zou de beschikking derhalve inbreuk maken op het wezenlijke vormvoorschrift van artikel 15 van het Verdrag en op de vereisten, die volgens artikel 53, lid 1, sub b van het Verdrag aan de bevoegdheid van de Hoge Autoriteit worden gesteld.

Na te hebben vastgesteld dat de Hoge Autoriteit niet het volledige schrootverbruik heeft belast, hetgeen in strijd is met het aan de rechtspraak van het Hof te ontlenen beginsel dat het voor de deelname aan de schrootverevening alleen aankomt op het schrootverbruik, stelt verzoekster voorts, dat de basisbeschikkingen van de Hoge Autoriteit geen motivering geven voor de vrijstelling van het eigen omloopschroot. Onder deze omstandigheden rijst de vraag, of niet reeds een ambtshalve te releveren vormfout tot nietigverklaring van de bestreden beschikking moet leiden.

Verweerster acht deze grief niet ontvankelijk, daar het Verdrag geen op een hypothetische vormfout gebaseerde beroepsgrond kent. Bovendien levert verzoekster voor haar bewering niet het geringste bewijs.

4. *De eigendom van het schroot*

Subsidiair stelt *verzoekster* dat het litigieuze schroot niet als aankoopschroot kan worden beschouwd voor zover het de na 23 december 1957 verbruikte hoeveelheden betreft, daar sedert die datum geen sprake kan zijn van aankoop in verband met het door Mannesmann-Hüttenwerke A.G. gemaakte eigendomsvoorbehoud.

Zij verklaart dat de vraag of de eigendom van het schroot werkelijk al dan niet is voorbehouden, voor dit geding overigens irrelevant is, daar de bestreden beschikking uitgaat van de veronderstelling, dat een eigendomsvoorbehoud bestond; dat dit voorbehoud in de beschikking niet wordt erkend berust niet daarop dat het ongeldig wordt geacht, doch op de mening dat de kwestie van de eigendom niet van belang is.

Verzoekster stelt, dat de houding die de Hoge Autoriteit tegenover haar heeft aangenomen tegenstrijdig is, daar zij enerzijds het begrip eigendom geheel formeel wil toepassen, doch anderzijds over de formele rechtstoestand wil heenstappen, zodra de belanghebbende en zich benadeeld voelende ondernemingen zich daarop beroepen. Bovendien beweert zij dat het betoog van de Hoge Autoriteit, waarmede deze de rechtsgeldigheid van het eigendomsvoorbehoud naar Duits recht bestrijdt, niet met de heersende mening in Duitsland in overeenstemming is.

Verweerster acht het beroep op een voorbehoudsclausule juridisch niet relevant, daar het in strijd zou zijn met de logische zin van een schrootvereveningsstelsel, indien aan de afzonderlijke ondernemingen werd toegestaan, hun gezamenlijke concernschroot als eigen omloopschroot te bestempelen. Contractuele afspraken ter omzeiling van de basisbeschikkingen over de oprichting van de vereveningsinstelling kunnen niet als geldig worden erkend.

Voorts heeft het feit dat het eigen omloopschroot aan de hand van het begrip eigendom wordt bepaald, niet noodzakelijkerwijs tot gevolg, dat nu ook willekeurige voorbehoudsclausules als geldig moeten worden beschouwd; bij de definitie van het eigen omloopschroot gaat het namelijk om de uitlegging van een wettelijke norm, bij het onderzoek van de voorbehoudsclausules daarentegen om de rechtsgeldigheid van contractuele bepalingen.

Naar Duits recht is een dergelijk eigendomsvoorbehoud, dat zich beperkt tot schroot dat in de toekomst ter beschikking komt, ongeldig, omdat ten opzichte van een enkele zaak, hier het staalblok, niet verschillende eigendomsrechten mogelijk zijn en omdat contrac-

tueel de eigendom van het blok overgaat op het tijdstip van de overgave. De beperking van het eigendomsvoorbehoud tot een nog onbekend deel van de latere afval is ongeldig.

IV — Kosten

Voor het geval het Hof, zonder op het beginsel van de heffingplicht in te gaan, het beroep zou verwerpen op de grond dat de bestreden beschikking zich slechts beperkt tot de afwijzing van het verzoek om vrijstelling, handhaaft *verzoekster,* steunend op haar in de „Voorafgaande Opmerkingen" weergegeven betoog, haar conclusie ten aanzien van de kosten.

Verweerster bestrijdt deze conclusie met de stelling, dat uit de afwijzing van het verzoek om vrijstelling automatisch voortvloeit, dat het concernschroot van verzoekster principieel heffingplichtig is.

V — Procedure

Overwegende dat de procedure regelmatig is verlopen;

dat Phoenix-Rheinrohr A.G. op 3 januari 1962 een verzoek tot interventie aan de zijde van verweerster heeft ingediend;

dat het Hof bij beschikking van 19 januari 1962 Phoenix-Rheinrohr A.G. in dit verzoek ontvankelijk heeft verklaard;

dat het Hof op voorstel van de Rechter-Rapporteur, de Advocaat-Generaal gehoord, heeft besloten zonder het nemen van instructiemaatregelen over te gaan tot de mondelinge behandeling;

TEN AANZIEN VAN HET RECHT

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep

Overwegende dat de ontvankelijkheid van het beroep niet uitdrukkelijk is bestreden en ook geen aanleiding geeft tot opmerkingen ambtshalve;

dat het beroep derhalve ontvankelijk is;

Ten principale

I – *HET MIDDEL SCHENDING VAN HET VERDRAG OF VAN DE UITVOERINGSREGELINGEN VAN HET VERDRAG*

1. *De begrippen „onderneming" en „aankoop" in het rechtsstelsel van de vereveningsinstelling voor schroot*

Overwegende dat verzoekster stelt, dat het schroot dat tussen haar dochterondernemingen circuleert in de zin van de basisbeschikkingen eigen omloopschroot is van een en dezelfde onderneming, namelijk de moederonderneming, welke aan het produktieproces deelneemt door middel van haar dochterondernemingen, die zelf de kenmerken missen, welke voor een onderneming essentieel zijn;

dat verzoekster ter ondersteuning van deze opvatting wijst op de zeer vergaande bevoegdheden van de moedermaatschappij ten opzichte van haar dochterondernemingen, die iedere autonomie zouden missen; dat volgens het nationale recht van de Lid-Staten concerns, die worden gevormd door een moedermaatschappij en haar dochterondernemingen, onder bepaalde voorwaarden dezelfde plaats innemen als gewone ondernemingen; dat dit in het bijzonder in het Duitse belastingrecht het geval is; dat in casu bovendien overeenkomsten bestaan, op grond waarvan de winsten en verliezen die in de bedrijven van de dochterondernemingen worden gemaakt volledig toekomen aan de moederonderneming;

dat verzoekster zich hierbij beroept op enkele, buiten hun verband geciteerde passages uit de arresten van het Hof in de zaken 32 en 33-58 (Jur. V, blz. 322 v.), 42-58 (Jur. V, blz. 430 v.) alsmede 42 en 49-59 (Jur. VII, blz. 142 v.) en de opvatting verdedigt dat het in deze arresten vervatte oordeel, dat de vrijstelling van concernschroot ongeldig is, niet voor haar geldt, daar deze arresten gevallen betreffen van concerns die niet volledig zijn geïntegreerd;

Overwegende dat er in de eerste plaats op dient te worden gewezen, dat de Hoge Autoriteit bij de voorbereiding en uitvoering van de financiële stelsels, die zij ter waarborging van het marktevenwicht heeft ingesteld, stellig verplicht is rekening te houden met de economische werkelijkheid, waarop deze stelsels moeten worden toe-

gepast, opdat de beoogde doeleinden onder de gunstigste omstandigheden en met zo gering mogelijke offers voor de betrokken ondernemingen kunnen worden bereikt; dat dit rechtvaardigheidsbeginsel evenwel in overeenstemming moet worden gebracht met het beginsel van de rechtszekerheid, dat eveneens berust op de eisen die door de rechtvaardigheid en het economische leven worden gesteld;

dat de beide genoemde beginselen zo op elkaar moeten worden afgesteld, dat van de aan de soevereiniteit van de Gemeenschap onderworpen rechtssubjecten minimale offers worden verlangd;

Overwegende dat het, wegens het veelzijdige en wisselende karakter van het economische leven, voor de oprichting en de werkwijze van een – ter bescherming van het evenwicht op de gemeenschappelijke markt geschapen – financieel systeem noodzakelijk is dat duidelijke en objectieve criteria worden aangewend, welke van toepassing zijn op een groot aantal gevallen, die bepaalde gemeenschappelijke grondtrekken vertonen;

dat hierbij geen rekening kan worden gehouden met alle verschillen, die in de structuur der aan de Hoge Autoriteit onderworpen economische eenheden kunnen bestaan, daar zij anders in haar bewegingsvrijheid zou worden belemmerd en haar handelingen aan betekenis zouden inboeten;

Overwegende dat de Hoge Autoriteit in de beschikkingen 22-54 e.v. voor de bepaling van het aan de verevening onderworpen schroot is uitgegaan van de aankoop door de schrootverbruikende onderneming;

dat, zoals het Hof in zijn arrest in de gevoegde zaken 42 en 49-59 (Jur. VII, blz. 160 e.v.) heeft vastgesteld, dit criterium extensief moet worden geïnterpreteerd; dat daarom niet noodzakelijkerwijs alle voorwaarden behoeven te worden vervuld, die het toepasselijke nationale recht aan de geldigheid van een koopovereenkomst stelt; dat van aankoop echter sprake is bij iedere overdracht van schroot, dat een schrootverbruikende onderneming van elders betrekt, tegen vaststelling van een prijs;

dat, teneinde de draagwijdte van dit criterium vast te stellen, nader dient te worden ingegaan op het begrip onderneming;

Overwegende dat een onderneming bestaat uit een, tot een zelfstandig rechtssubject behorend geheel van persoonlijke, materiële en immateriële factoren, waarmede op duurzame wijze een bepaald economisch doel wordt nagestreefd;

dat volgens deze begripsbepaling de vorming van een nieuw rechtssubject in het economische leven steeds het ontstaan van een afzonderlijke onderneming tot gevolg heeft; dat inderdaad, wat uit economisch oogpunt een eenheid is, nog geen eenheid in juridische zin met zich brengt, indien de rechtsgevolgen die uit het optreden van de economische eenheid voortvloeien aan verschillende rechtssubjecten afzonderlijk moeten worden toegerekend;

dat derhalve reeds het enkele feit van de oprichting van een afzonderlijke rechtspersoon tot gevolg heeft, dat de rechtsorde daaraan een formele autonomie en een eigen verantwoordelijkheid toekent; dat de verlening van de rechtspersoonlijkheid aan de afzonderlijke dochterondernemingen derhalve ten doel en tot gevolg had, dat de leiding van het bedrijf en het ondernemersrisico in juridische zin aan elk van hen werd overgedragen;

dat een dergelijke wijziging van de rechtstoestand automatisch intreedt bij de verlening van de rechtspersoonlijkheid, waarbij het niet van belang is of de economische situatie die voor de wijziging bestond, onveranderd is gebleven;

dat, indien van deze beschouwingswijze wordt uitgegaan, de voorwaarden voor het bestaan van een juridisch zelfstandige onderneming onbetwistbaar ook zijn vervuld bij een rechtspersoon, wiens belangen nauw zijn verbonden met die van andere rechtssubjecten en wiens wilsvorming wordt bepaald door van buiten komende richtlijnen;

dat derhalve ook bij een door een moedermaatschappij geleid concern, waar de produktiecyclus in ruime mate is geïntegreerd en

waarbij het niet op de inkomsten van de afzonderlijke dochterondernemingen, doch op die van het totaal aankomt, kan worden vastgesteld, dat de werkzaamheden van het concern zich in juridisch opzicht afspelen tussen de rechtssubjecten, die juridisch partij zijn bij de economische uitwisseling;

dat derhalve geen waarde kan worden toegekend aan de stelling van verzoekster, dat tussen haar concerns en andere concernvormen verschillen bestaan;

Overwegende dat bovenbedoeld begrip onderneming, dat hier als grondslag wordt gebruikt voor de toepassing van de vereveningsinstelling, een rechtsgeldig criterium vormt voor de bepaling van die rechtssubjecten, die verplicht zijn tot betaling van heffingen welke door de overheid worden opgelegd;

dat daarom voor de afbakening van de aan de verevening onderworpen schrootleveranties niet moet worden uitgegaan van het concern in zijn geheel, doch van elk van de verschillende rechtspersonen als afzonderlijke onderneming;

dat aan deze conclusie geen afbreuk wordt gedaan door de omstandigheid, dat het Duitse belastingrecht andere criteria aanlegt;

dat dit verschil in behandeling daardoor wordt verklaard, dat het belastingrecht uitsluitend is gericht op het doel, de staatskas inkomsten te verschaffen en daartoe de waardetoename die verondersteld wordt uit het ruilverkeer voort te vloeien, belast, terwijl de vereveningsinstelling ten doel heeft, dat het evenwicht op de schrootmarkt wordt gewaarborgd, en daartoe rechtstreeks iedere overdracht van schroot tussen verschillende ondernemingen belast, zelfs in de gevallen, waarin deze overdracht uit economisch oogpunt geen werkelijke overdracht van waarde met zich brengt;

dat op grond van het voorgaande de grieven van verzoekster betreffende het begrip onderneming dienen te worden verworpen;

2. *Het begrip onderneming en het optreden van de Hoge Autoriteit*

Overwegende dat verzoekster voorts wijst op de houding, die de Hoge Autoriteit in het verleden heeft aangenomen en die haar tot de overtuiging heeft gebracht dat de Hoge Autoriteit haar opvatting over het begrip onderneming deelde; dat zij voorts stelt dat de Hoge Autoriteit ook tegenover haar een dergelijke houding heeft aangenomen en dat zij van oordeel is dat, zelfs indien het Hof haar opvatting niet zou kunnen delen, de Hoge Autoriteit in ieder geval toch niet thans mag afwijken van het standpunt dat zij vroeger heeft ingenomen („venire contra factum proprium");

Overwegende dat het gedrag waarop verzoekster zich beroept aangelegenheden betrof zoals opgaven betreffende investeringen of betreffende de algemene heffing, de goedkeuring van concentraties en het verstrekken van leningen, die niets te maken hadden met de werking van de vereveningsinstelling voor schroot; dat buiten beschouwing kan blijven, of deze houding van de Hoge Autoriteit de gedachte kon doen postvatten, dat de Hoge Autoriteit de moedermaatschappijen in andere opzichten als ondernemingen in de zin van artikel 80 van het Verdrag beschouwde; dat het Hof verzoekster in ieder geval niet kan volgen in haar opvatting, dat de vermelde basisbeschikkingen dienen te worden uitgelegd in het licht van het standpunt, dat de Hoge Autoriteit op andere gebieden dan dat van de uitvoering van de vereveningsinstelling heeft ingenomen;

dat bovendien een administratieve instantie bij haar overheidsoptreden niet steeds door haar vroeger optreden is gebonden, in die zin dat de regel moet worden toegepast, dat bij de rechtsbetrekkingen tussen dezelfde partijen een „venire contra factum proprium" ongeoorloofd is;

dat deze grief van verzoekster derhalve behoort te worden verworpen;

3. *De vraag of het litigieuze schroot als „aankoopschroot" kan worden beschouwd*

Overwegende dat verzoekster op het standpunt staat dat het litigieuze schroot niet als aankoopschroot kan worden beschouwd voor zover het de sedert 23 december 1957 verbruikte hoeveelheden

betreft, daar de mogelijkheid, dat hier sprake zou zijn van koop, door het door Mannesmann-Hüttenwerke A.G. bedongen eigendomsvoorbehoud wordt uitgesloten;

dat hierbij in de eerste plaats dient te worden opgemerkt, dat ook na 23 december 1957 voor iedere overdracht van schroot door de ene dochteronderneming aan de andere steeds een prijs werd vastgesteld; dat ook indien met verzoekster wordt aangenomen, dat het hier verrekeningsprijzen betreft die niet door de markt worden beinvloed, dan juist het feit, dat iedere dochteronderneming bij de overdracht van schroot aan andere dochterondernemingen een boekhoudkundige prijs bepaalt, een aanwijzing is, dat er sprake is van een werkelijke overdracht van schroot;

dat overigens niet behoeft te worden nagegaan of volgens het toepasselijke burgerlijk recht de litigieuze overdrachten van schroot tussen de dochterondernemingen van verzoekster op grond van een werkelijk koopcontract plaatsvonden, daar de overdracht van schroot door de ene onderneming aan de andere als zodanig wordt belast;

dat bovendien, zoals uit het voorgaande blijkt, het feit, dat de ene dochteronderneming het schroot verbruikt van een andere dochteronderneming, die weliswaar aan dezelfde moedermaatschappij is onderworpen en tot hetzelfde concern behoort, doch eigen rechtspersoonlijkheid bezit, niet tot de conclusie kan leiden, dat daardoor de produktiviteit van de schrootverbruikende onderneming — op zichzelf beschouwd — zou worden vergroot, zulks in de zin van de arresten van het Hof in de zaken 32 en 33-58 en 42-58 (Jur. V, blz. 328-329 en 438);

dat derhalve de betrokken onderneming ten gevolge van de vrijstelling van dit schroot ongerechtvaardigde voordelen zou genieten, zodat de concurrentie zou worden vervalst;

dat wat ten slotte de door verzoekster aangevoerde clausule over het eigendomsvoorbehoud ten aanzien van het litigieuze schroot betreft, dient te worden opgemerkt, dat slechts dan een geldig eigendomsvoorbehoud in het leven zou worden geroepen, indien de

clausule op zichzelf zakenrechtelijke gevolgen zou kunnen hebben voor de eigendom van dat deel van het afgestane staal, dat later als schroot weer wordt teruggeleverd;

dat evenwel een eigendomsvoorbehoud ten aanzien van een kwalitatief en kwantitatief onbepaald wezenlijk bestanddeel van een zaak volgens paragraaf 93 B.G.B., dat van toepassing is op vragen betreffende de eigendom van zaken die zich in de Bondsrepubliek bevinden, niet geoorloofd is; dat een dergelijke clausule voorts niet verenigbaar is met de grondbeginselen van het in alle Lid-Staten geldende eigendomsrecht, welke hun uitdrukking vinden in het begrip natrekking, dat berust op de gedachte, dat afzonderlijke eigendomsrechten op een belangrijk en onbepaald bestanddeel van een bepaalde zaak niet mogelijk zijn;

dat bijgevolg de door verzoekster in dit verband aangevoerde argumenten eveneens dienen te worden verworpen;

4. *De grief discriminatie*

Overwegende dat verzoekster verweerster verwijt, dat zij de artikelen 3 en 4 sub b van het Verdrag heeft geschonden doordat het formele begrip onderneming, dat de Hoge Autoriteit voor het doel van de vereveningsinstelling toepast, te haren opzichte tot discriminatie leidt, daar zij in verhouding tot haar concurrenten in een ongunstige positie wordt geplaatst;

Overwegende dat verweerster vooraf de ontvankelijkheid van deze grief bestrijdt, daar verzoekster dit middel niet met het oog op haar dochterondernemingen heeft aangevoerd, hoewel juist deze — en niet de moederonderneming die het proces aanhangig heeft gemaakt — in hun hoedanigheid van staalproducenten aan de heffing werden onderworpen;

dat hieromtrent evenwel dient te worden opgemerkt, dat verzoekster is getreden in alle rechtsbetrekkingen van haar vroegere dochterondernemingen;

dat zij zich bijgevolg uiteraard op de positie van haar vroegere dochterondernemingen zelf beroept, ook al werpt zij de grief discriminatie niet uitdrukkelijk met het oog op deze ondernemingen op – hetgeen overigens in strijd zou zijn met haar opvatting van het begrip onderneming;

dat derhalve de exceptie van niet-ontvankelijkheid uitsluitend de formulering van de grief betreft en dus dient te worden verworpen;

dat thans dient te worden nagegaan of de grief gegrond is;

Overwegende dat verzoekster stelt, dat zij zich tijdens de duur van de vereveningsinstelling ten aanzien van de produktie in dezelfde omstandigheden bevond als haar concurrenten, die in de vorm van één enkele rechtspersoon verschillende bedrijfstakken omvatten;

dat ook indien deze bewering feitelijk juist zou zijn en ofschoon kan worden toegegeven, dat het vastgestelde verschil in behandeling ten opzichte van haar niet aan de vereveningslast onderworpen concurrenten aanzienlijke nadelen voor verzoekster met zich brengt, dit toch niet voldoende kan zijn om het bestaan van een door het Verdrag verboden discriminatie aan te nemen;

dat de Hoge Autoriteit alleen dan discriminatie kan worden verweten, indien zij vergelijkbare situaties op verschillende wijzen behandelt en daardoor bepaalde betrokkenen in vergelijking met anderen benadeelt, zonder dat dit onderscheid in behandeling door het bestaan van objectieve verschillen van een zeker gewicht wordt gerechtvaardigd;

dat, hoewel ten aanzien van de produktievoorwaarden geen verschil bestaat, verzoekster zich toch in het onderhavige geval wegens haar juridische structuur, die tot een splitsing in verschillende ondernemingen heeft geleid, niet in een positie bevond, vergelijkbaar met die van haar concurrenten, wier juridische structuur een eenheid vormt; dat dit onderscheid uit juridisch oogpunt relevant is en derhalve een verschillende behandeling kon rechtvaardigen;

dat derhalve in het midden kan blijven, in hoeverre de situatie van verzoekster op zichzelf gelijkenis, analogieën of verschillen vertoont met de situatie van Phoenix-Rheinrohr;

dat kan worden volstaan met de opmerking, dat laatstgenoemde vennootschap zich uit het oogpunt van de heffing reeds daarom niet in een met die van verzoekster vergelijkbare situatie kan bevinden, omdat haar verschillende werkzaamheden zich binnen één enkele onderneming afspelen;

dat derhalve de argumenten, welke verzoekster naar voren brengt om de zeer nauwe banden tussen de moedermaatschappij en haar dochterondernemingen, in het bijzonder op grond van de concerncontracten (Organschaftsverträge), te onderstrepen en waarmede zij de overeenkomst wil bewijzen met die ondernemingen, welke hun verschillende bedrijfstakken in één rechtspersoon hebben samengebracht, voor het onderhavige geding van geen belang zijn, daar zij het fundamentele onderscheid, dat naar de mening van het Hof tussen een groep van ondernemingen en één enkele onderneming bestaat, geenszins kunnen opheffen;

dat het door het Hof in zijn arrest in de gevoegde zaken 32 en 33-58 (Jur. V, blz. 330) geformeerde beginsel, volgens hetwelk iedere handeling van de Hoge Autoriteit waardoor de produktiekosten van staal afhankelijk worden gemaakt van de juridische, administratieve of financiële structuur van industriële concerns, onwettig is, aan de opvatting van verzoekster geen steun biedt — zoals zij meent — doch daarmede in strijd is;

dat het Hof namelijk, door in genoemde uitspraak het kenmerk van de juridische zelfstandigheid als uitgangspunt te handhaven en te bepalen dat aan de bijzondere structuren der economische concerns geen enkele betekenis diende te worden toegekend, op duidelijke wijze en zonder voor uitzonderingen enige ruimte te laten, heeft beslist dat concernschroot niet kan worden gelijkgesteld met het eigen omloopschroot van een en dezelfde onderneming;

Overwegende dat deze conclusie logisch voortvloeit uit het begrip onderneming, waarop de regeling betreffende de vereveningsinstelling is gebaseerd, en dat zij ook wordt gerechtvaardigd door de praktische voordelen, die een eenvoudig en duidelijk criterium met zich brengt;

dat het gebruik van een ander criterium, waarbij rekening zou zijn gehouden met het verschil tussen de verschillende soorten industriële concerns, voor verzoekster ongetwijfeld gunstiger zou zijn geweest;

dat evenwel dient te worden erkend, dat de praktische toepassing van een dergelijke regeling tot veel onzekerheid had kunnen leiden gezien de talloze vormen waarin concentraties zich voordoen of mogelijk zijn en gezien de moeilijkheden die in talrijke gevallen kunnen rijzen, indien men de concerns aan een strenge indeling in verschillende categorieën wilde onderwerpen; dat die regeling daardoor een hinderpaal voor een behoorlijke werking van de vereveningsinstelling en mogelijk een bron van discriminaties zou hebben gevormd;

dat overigens bij de invoering van financiële systemen, die het marktevenwicht beogen te waarborgen, de Hoge Autoriteit die regeling dient te kiezen die naar haar opvatting het meest aan het algemeen belang tegemoet komt;

dat het Hof slechts dan bezwaar kan maken tegen deze keuze indien blijkt, dat de Hoge Autoriteit de objectieve grenzen heeft overschreden die het Verdrag aan haar optreden stelt;

dat zulks in casu niet het geval is;

Overwegende dat verzoekster bijgevolg niet heeft bewezen, dat het in de basisbeschikkingen gekozen criterium onjuist of willekeurig is of op zichzelf tot discriminaties leidt;

dat derhalve ook de exceptie van onwettigheid dient te worden afgewezen, die verzoekster tegen de basisbeschikkingen heeft opgeworpen, omdat deze slechts dan in overeenstemming zouden zijn met het Verdrag, indien daarbij het totale schrootverbruik, ook het binnen een enkele rechtspersoon afvallende en opnieuw verbruikte schroot – met uitzondering alleen van het schroot dat in de staalfabriek afvalt en daar verder wordt verbruikt – als belastbaar was aangemerkt;

dat derhalve de door verzoekster opgeworpen grief van discriminatie dient te worden verworpen;

II – *SCHENDING VAN WEZENLIJKE VORMVOORSCHRIFTEN EN ONBEVOEGDHEID*

Overwegende dat verzoekster stelt, dat de basisbeschikkingen tot stand zijn gekomen zonder dat de dwingende vormvoorschriften van artikel 15 van het Verdrag en de bevoegdheidsregels, waarvan de rechtmatigheid van de maatregelen van de Hoge Autoriteit afhangt, in acht zijn genomen;

dat verzoekster evenwel niet heeft aangetoond dat deze bewering gegrond is;

dat zij zich ertoe heeft beperkt, geheel in het algemeen te beweren, dat er verschil bestaat tussen de wil van de Raad van Ministers en de feitelijke inhoud van de basisbeschikkingen;

dat het Hof overigens geen omstandigheid bekend is, die de opvatting van verzoekster zou kunnen rechtvaardigen;

dat derhalve ook deze exceptie als ongegrond behoort te worden verworpen;

III – *KOSTEN*

Overwegende dat volgens artikel 69 paragraaf 2 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen de partij die in het ongelijk wordt gesteld in de kosten wordt verwezen;

dat in casu verzoekster in het ongelijk is gesteld;

dat zij evenwel heeft gevorderd, dat verweerster ook dan in de kosten zal worden veroordeeld indien het Hof, zonder in te gaan op het beginsel van de heffingplicht, haar beroep zou afwijzen met de motivering dat de bestreden beschikking zich slechts beperkt tot de afwijzing van het verzoek tot vrijstelling;

dat dit echter niet het geval is;

dat mitsdien verzoekster de kosten behoort te dragen, met inbegrip van die op de interventie gevallen;

Gezien de processtukken;

Gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur;

Gehoord partijen in haar pleidooien;

Gehoord de conclusies van de Advocaat-Generaal;

Gelet op de artikelen 2, 3, 4, 15, 33, 36, 53 en 80 van het E.G.K.S.-Verdrag;

Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de E.G.K.S.;

Gelet op de beschikkingen van de Hoge Autoriteit 22-54, 14-55, 2-57 en 16-58;

Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE

Rechtdoende,

Verklaart het onderhavige beroep ontvankelijk;

Verwerpt het beroep in de zaak 19-61;

Veroordeelt verzoekster in de kosten, met inbegrip van die op de interventie gevallen;

Ontzegt het meer of anders gevorderde.

Aldus door het Hof gewezen en ondertekend te Luxemburg op dertien juli negentienhonderdtweeënzestig.

DONNER RIESE DELVAUX

HAMMES TRABUCCHI

Uitgesproken ter openbare zitting gehouden te Luxemburg op dertien juli negentienhonderdtweeënzestig.

De Griffier: *De President:*

A. VAN HOUTTE A. M. DONNER